

ریسک و بیمه

Risk and Insurance

ریسک می‌تواند برای اشاره به پیشامدهای احتمالی بیمه‌شده مثل ریسک آتش‌سوزی یا موضوع بیمه مثل اتومبیل مورد استفاده قرار گیرد. همه افراد با ریسک به‌عنوان بخشی از فعالیت‌های حرفه‌ای و شخصی خود برخورد می‌کنند. هر فردی مسئول ریسک‌هایی است که انتخاب می‌کند. بسیاری از ریسک‌ها خارج از کنترل ما هستند ولی می‌توانیم خودمان را در مقابل ریسک‌هایی حفاظت کنیم که بیمه‌گران پوشش می‌دهند (Agra, 2011: 143).

ارائه یک تعریف جامع و واحد در مورد ریسک بسیار دشوار است، ولی می‌توان تعاریفی همچون اطمینان نداشتن در مورد وقوع یک خسارت، شک در مورد رخداد یک موقعیت، شانس رخ دادن یک خسارت را ارائه کرد. نگرش هر فرد در مورد ریسک متفاوت است. برخی افراد «ریسک‌گریز» گروهی «ریسک‌پذیر» و برخی «ریسک خنثی» یا بی‌تفاوت نسبت به ریسک هستند (Rahimi, 2019b: 369). در ادبیات اقتصاد خرد با استفاده از تابع مطلوبیت این نگرش افراد نسبت به ریسک محاسبه و مشخص می‌شوند. همه ریسک‌ها قابل بیمه‌شدن نیستند. ریسک‌های مالی، خالص و خاص قابل بیمه‌شدن و ریسک‌های غیرمالی - قمار و بنیادی غیرقابل بیمه‌شدن است (Mema and Faisal, 2005).

ریسک‌هایی که قابل اندازه‌گیری در قالب اصطلاحات مالی باشد مانند سرقت اموال ریسک مالی است. ریسک‌های خالص به شرایط و موقعیت‌هایی گفته می‌شوند که دارای توانایی ایجاد هیچ سود و منفعتی نباشند، مانند بروز نکردن آتش‌سوزی در یک کارخانه. ریسک‌های خاص ریسک‌هایی هستند که از علت‌هایی به‌وجود می‌آیند که تحت تأثیر و ناشی از روابط فردی یا جغرافیایی و منطقه‌ای است، مانند اتومبیلی که بر اثر بیش‌ازحد داغ شدن دچار آتش‌سوزی می‌شود (Anthony and Cornett, et al, 2011: 134).

ریسک‌های قابل بیمه‌کردن باید دارای شرط اتفاقی بودن، دچار ضرر و زیان شدن از وقوع حادثه و تعارض نداشتن با قوانین عمومی جامعه باشد (Rahimi, 2019a: 24).

ریسک‌های غیرمالی ریسکی است که نتایج آن در قالب اصطلاحات پولی قابل اندازه‌گیری نیستند؛ مانند تصمیم‌گیری در مورد مدرسه یک بچه. ریسک‌های قمار که به‌عنوان ریسک‌های تجاری نیز مورد اشاره قرار می‌گیرند، در اصل شرط‌بندی هستند (Hopkin, 2002: 78). این ریسک‌ها شامل سه نتیجه ضرر یا سود و سربه‌سر شدن هستند. ریسک‌های بنیادی ریسک‌هایی هستند که از یک علت خارج از کنترل هر فرد یا گروهی از افراد ایجاد شده باشد؛ مانند خسارت‌های طبیعی، سیاسی، اجتماعی یا اقتصادی. البته ریسک‌های بنیادی ممکن است دارای نتایج خاصی برای افرادی باشند که می‌توانند بیمه شوند (Skipper and Kwon, 2007: 95). برای نمونه، تأثیر کلی رکود اقتصادی قابل بیمه‌کردن نیست، ولی پرداخت‌های رهنی در حوادثی مانند بیکاری قابل پوشش دادن است (Rahimi, 2018: 125).

قطعی نبودن، سطح ریسک و ترس از زیان و ریسک سه عنصر ریسک است. قطعی نبودن محور مفاهیم ریسک است که اشاره به شک و تردید در مورد آینده دارد (Malliaris, 2012: 23). ریسک سطوح متفاوتی دارد بدین‌معناکه برخی ریسک‌ها دارای فراوانی بیشتر و گروهی دیگر شامل شدت خسارت بیشتر هستند. مثلث هنریچ خسارت‌های دارای شدت کم و فراوانی بالا را به‌خوبی نشان می‌دهد، به‌طوری‌که جراحات‌های جدی به رأس مثلث و حوادث غیرجدی به قاعده مثلث متساوی‌الاضلاع نزدیک‌ترند. ترس از زیان ریسک آخرین عنصر ریسک است (BSI, 2011). برای تعریف این جنبه از ریسک به یک نمونه اشاره می‌شود:

اگر خانه‌ای که سقف آن با پوشال پوشیده شده است در مقابل آتش‌سوزی بیمه شده باشد، آتش باعث یک ضرر است، سقف پوشالی، باعث ضرر بیشتر می‌شود؛ بنابراین آتش، ترس از زیان و سقف پوشالی ریسک است. ریسک‌ها به دو دسته اخلاقی و فیزیکی تقسیم می‌شود (Kent, 2010: 134).

- British Standards Institute (BSI), May (2013). *Managing risk the ISO 31000 way* (BIP 2143:2013).
- Hopkin, P. (2002). *Holistic risk management in practice*, London: Witherby.
- Kent Baker, H. & Geraid S. Martin. (2011). *Capital structure and corporate financing decision: theory, evidence, and practice*, Wiley.
- Malliaris, A. G. & Jalilvand, A. (2012). *Risk management and corporate governance*, New York: Routledge.
- Merna, T. and Faisal, F. (2005). *Corporate risk management*, Al-T hanl. Wiley.
- Rahimi, A. (2018). *Economics and Insurance Business in the Global Arena*, Data Analyzer Institute and Hormazd.
- Rahimi, A. (2019) a. *Applied Economics and Insurance Concepts in the Global Arena*, Data Analyzer Institute and Hormazd.
- Rahimi, A. (2019) b. *Applied Economics with Insurance Claim Management Approach in the Global Arena*, Data Analyzer Institute and Hormazd.
- Rahimi, A. & Ghanbari, H. (2019). *Applied Economics and Sharia with Insurance Approach in the Global Arena*, Data Analyzer Institute and Hormazd.
- Skipper, H. & Kwon, W. J. (2007). *Risk management and insurance: perspectives in a global economy*, Oxford: Blackwell.

ابوالفضل رحیمی

استادیار دانشگاه شهید بهشتی

56). ریسک فیزیکی به خصوصیات ریسک مربوط می شود. برای نمونه، هرچه استاندارد و ساخت و ساز بهتر باشد احتمال مقاومت آن در برابر آسیب بیشتر است. رفتار کارکنان بیمه شده و جامعه به عنوان یک رویکرد ریسک اخلاقی است. ماشین خودش یک ریسک اخلاقی نیست؛ بلکه روشی که رانندگی می شود یک ریسک اخلاقی است (Anderson, 2014: 156). انتقال ریسک به بیمه گر ناشی از اجبار قانونی مانند بیمه مسئولیت مدنی وسایل نقلیه موتوری نسبت به اشخاص ثالث یا به خاطر آرامش فکر و ذهن انجام می شود، بنابراین بیمه در انتهای راه مدیریت ریسک است که یک جنبه جدانشدنی در مدیریت شرکت است که بر ساختارها، روندها و دیدگاهها برای اهداف تجاری تأکید دارد، بنابراین مدیریت ریسک سیستمی برای مدیریت و کنترل ریسک در سازمان است (Rahimi, 2018: 369). سه گام کلیدی در مورد مدیریت ریسک تشخیص، ارزیابی و کنترل است (BSI, 2013). هر کدام تکنیک های تشخیصی مختص به خود را دارد. اصل اساسی بیمه آن است که خسارت ها به وسیله مشارکت های زیاد جبران شوند. به عبارت دیگر، بیمه گران سعی می کنند مجموعه نسبتاً کوچکی از پول را از افرادی گردآوری کنند که می خواهند از انواع مشابهی از ریسک ها خود را حفظ کنند. البته روش های جمع آوری این پول در بین بیمه گران مرسوم و اسلامی متفاوت است (Rahimi and Ghanbari, 2019: 57).

کتابشناسی

- Agra, A. El. (2011). *The European Union: economics and policie*, 9thed. Cambridge: Cambridge University Press.
- Anderson, W. J. (2014). *Business risk management: models and analysis*, Hoboken: Wiley.
- Anthony, S. A. & Cornet, M. M., (2011). *Financial institutions management: a risk management approach*, 7th ed. McGraw Hill.
- British Standards institute (BSI), March (2010). *Risk management: principles and guidelines* (BS ISO 31000:2009).